

ANAYASA HUKUKU

VİZE SINAVI CEVAP ANAHTARI

Hitit Üniversitesi İİBF İktisat/Maliye Bölümü

31 Mart 2010 Saat 13.00

1- Anayasacılık hareketlerinin tarihi incelendiğinde aşağıdakilerden hangisi anayasacılık hareketlerinin amacı olamaz?

- A) Siyasal iktidarın görevlerinin onun üzerinde ve onun da bağlı olduğu hukuk normlarıyla belirlenerek belli bir çerçeve içinde hareket etmesini sağlamak.
- B) İnsanın insan olarak sahip olduğu temel hakları hukuki güvenceye almak.
- C) Bir devlette kanunların nasıl yapılacağı ve bunların nasıl uygulanacağına dair temel kaidelerin belirlenmek istenmesi.
- D) Çok güçlü bir devlet yönetimi kurmak.
- E) Siyasal otoritenin yetkileri ile bireylerin haklarını düzenlemeye alarak, değiştirilmesi kolay olmayan, güçlü bir hukuk sistemi kurmak.

GEREKÇE: Anayasacılık hareketlerinin amacı siyasal iktidarın gücünü sınırlandırarak, temel hak ve özgürlükleri güvence altına almaktır. Güçlü devlet yönetimi kurmak, anayasacılık hareketinin amacı değildir.

2- Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz.

- I. TC Anayasasının “Cumhuriyetin nitelikleri” ni düzenleyen 2. maddesi.
- II. TC Anayasasının “seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları” kenar başlıklı 67. maddesi.
- III. TC Anayasasının “sporun geliştirilmesi” kenar başlıklı 59. maddesi.
- IV. Türkiye'nin taraf olduğu AİHS'nin “örgütlenme özgürlüğünü düzenleyen” 11. maddesi.
- V. Genel seçimlerde en çok oy alan partinin genel başkanının Cumhurbaşkanı tarafından “Başbakan” olarak görevlendirilmesi geleneği.

Yukarıdaki hükümler değerlendirildiğinde hangisi/hangileri maddi anlamda anayasa içinde yer almaz?

- A) I, II ve III
- B) II ve III
- C) Yalnız III
- D) IV ve V
- E) Yalnız V

GEREKÇE: Maddi anayasa, bir devletteki temel organların kuruluşu, işleyişi ve temel hak ve özgürlüklerle ilgili normların bütünüdür. Sporun geliştirilmesi bu kapsamda değerlendirilemez.

3- Aşağıda, bir televizyon programında geçtiği varsayılan tartışmaları dikkatlice okuyunuz.

- I. Milletvekili (A): Türkiye’de anayasayla ilgili sorun, anayasanın *katı* olmasıdır. Anayasa öyle katıdır ki; örneğin 68. ve 69. maddelerde siyasi parti özgürlüğü fazlasıyla kısıtlanmıştır. Bizim amacımız, bu yasakları kaldırarak, *yumuşak* bir anayasa yapmak olmalıdır.
- II. Milletvekili (B): 1982 Anayasasının asıl sorunu *kazüistik* oluşudur. Anayasa o kadar ayrıntılıdır ki; yasa koyucuya çok dar bir alan kalmakta ve yasa yapmakta kimi zaman zorlanmaktadır. Hatta yaptığı kanunların bir kısmı anayasaya aykırı bulunduğu için Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilebilmektedir. Bu sebeple daha çok temel kaidelerini belirleyen *çerçeve* bir anayasamız olmalıdır.
- III. Gazeteci (C): Bence anayasa değişikliğine çok takılmamak gerekiyor. Örneğin İngiltere’de hala *yazılı* bir anayasa yoktur ama devlet işleri çok sistemli bir şekilde işlemektedir.
- IV. Akademisyen (D): Gazeteci beyefendinin de değindiği gibi, asıl problem anayasanın kendisi değil, anayasal olamamakla ilgilidir. Türkiye 1876 yılından beri *anayasalı* bir devlettir, ama *anayasal* bir devlet olamamıştır. Anayasacılıktan beklenen olumlu şeyler gerçekleşmemiştir. Biz anayasanın içeriğinden çok, kuvvetler ayrılığına dayalı, insan haklarını işleyen bir hukuk devleti olmalıyız ve anayasanın uygulanışını önemsemeliyiz.

Yukarıda ileri sürülen görüşler incelendiğinde, hangisi/hangileri anayasa hukuku genel esasları bakımından yanlıştır? (Not: Burada sorulan fikirlerin doğru olup olmadığı değil; konuşmacıların kullandıkları anayasa hukuku terimlerinin doğru kullanılıp kullanılmadığıdır.)

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) III ve IVI
- D) Yalnız IV
- E) Hiçbiri

GEREKÇE: Katı anayasa yasaklar getiren anayasa değil; değiştirilemez maddeleri olan ve değiştirilmesi zor usule tabi anayasadır. Diğer konuşmalardaki kullanımlar doğrudur.

4- Aşağıda sayılan durumların hangisinde asli kurucu iktidarın ortaya çıkması beklenemez?

- A) 1917 yılında Lenin önderliğindeki sosyalistlerin, Rus Çarını devirerek, sosyalist bir devlet düzeni kurması.
- B) 1947 yılında Filistin’de başlayan iç savaş sonrasında, 1948 yılında İsrail Devletinin bağımsızlığını ilan etmesi.
- C) 1950 yılında yapılan seçim sonunda CHP’nin tek parti iktidarına son veren Adnan Menderes başkanlığındaki Demokrat Parti iktidarının 1924 Anayasasında değişikliğe gitmesi.
- D) 1957 yılında Kwane Nkrumah liderliğindeki Gana’nın İngiltere’den bağımsızlığına kavuşması.
- E) 1979 yılında Ayetullah Humeyni’nin İran Şahını devirerek, İran İslam Cumhuriyetini kurması.

GEREKÇE: Asli kurucu iktidar yeni bir anayasa yapma gücüdür. C şıkkında, yeni bir anayasa yapımı değil, mevcut anayasanın değiştirilmesi (tali kurucu iktidar) söz konusudur.

5- Kanunların anayasaya uygunluk denetimini “önleyici” ve “düzeltici” denetim olarak ikiye ayrıldığında, aşağıda verilen örneklerin hangisinde düzeltici denetim söz konusu olamaz?

- A) Fransız Anayasa Konseyinin anayasaya aykırı bulduğu bir kanunun yürürlüğe girmemesi yönünde verdiği karar.
- B) Almanya’da bir kanunun anayasaya aykırılığı nedeniyle, temel hakları ihlal edilen bir kişinin diğer hukuk yollarının tükenmesi üzerine kanunun iptali için Anayasa Mahkemesine başvurusu.
- C) Artvin 2. Asliye Hukuk mahkemesinin yaptığı itiraz üzerine Anayasa Mahkemesinin uygulanmakta olan kanunun anayasaya aykırı hükümlerini iptal etmesi.
- D) Görülmekte olan bir siyasi parti kapatma davasında Anayasa Mahkemesinin Siyasi Partiler Kanunundaki bir maddeyi anayasaya aykırı bulması üzerine, kapatma davasını bekleterek, ilgili maddenin anayasaya uygunluğunu görüşmesi
- E) Anamuhalefet partisi meclis grubunun Anayasaya aykırılık iddiasıyla, Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren bir kanun hakkında iptal davası açması.

GEREKÇE: Düzeltici (sonrasal) denetim, bir kanunun yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşebilir. A şıkkında ise, kanun henüz yürürlüğe girmeden denetlenmesi (önleyici denetim) söz konusudur.

6- Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz.

- I. 60. TC Hükümetinin (2. Recep Tayip Erdoğan Hükümeti) TBMM’den 197’ye karşı 337 oy alarak görevine başlaması.
- II. Ana muhalefet partisi CHP’nin İçişleri Bakanı Beşir Atalay hakkında vermiş olduğu gensoru önergesinin, TBMM Genel Kurulu tarafından gündeme alınmasının reddedilmesi.
- III. Başbakan Recep Tayip Erdoğan’ın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından, milletvekili olmayan bir akademisyenin Dışişleri Bakanı olarak atanması.
- IV. Bakanlar Kurulunun hazırlamış olduğu 2010 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu tasarısının TBMM Genel Kurulunda 335 milletvekilinin oyuyla kabul edilmesi.

Yukarıdaki durumların hangisi/hangileri parlamenter sistemde yasama-yürütme etkileşimine (denetim) örnek olamaz?

- A) I ve II
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) III ve IV
- E) Yalnız IV

GEREKÇE: Parlamenter sistemde güvenoyu, gensoru ve bütçenin kabulü yasama-yürütme etkileşimine örnektir. Bir bakanın atanması ise, sadece yürütmeyle ilgili bir konudur.

NOT: 7. Soru hiçbir öğrenci tarafından doğru yapılamadığından iptal edilmiştir. Sorunun karşılığı olan 6 puan bütün öğrencilerin notlarına ilave edilmiştir.

7- Aşağıdakilerden hangisi millet egemenliği anlayışı ile bağdaşmaz?

- A) Çorum'dan seçilen bir milletvekilinin Anayasanın 80. maddesine göre bütün milleti temsil etmesi.
- B) 2002 seçimlerinde Konya'dan seçilen bir milletvekilinin halkın kimi taleplerini yerine getirmemesi ve bu nedenle seçmenlerin tepkisi üzerine, 2007 seçimlerinde parti tarafından aday gösterilmemesi.
- C) Milletvekillerinin milletin temsilcisi olarak hazineden aylık 9.469 TL (2009 itibariyle) maaş almaları.
- D) Milleti oluşturan bireylerden 18 yaşını dolduranlara oy hakkının tanınması ve bireylerin bunu serbestçe kullanması.
- E) Milletvekili X'in Roman derneklerinden gelen bir yasa önerisini TBMM Genel Kuruluna taşımayı, böyle bir zorunluluğunun olmadığını belirterek reddetmesi.

GEREKÇE: Millet egemenliği anlayışında oy kullanmak “görev”dir. Bu sebeple bireylerin oyunu serbestçe kullanmaları değil, mecburi olarak kullanmaları beklenir. Diğer şıklar halk egemenliği anlayışıyla ilgilidir.

8- Aşağıda çeşitli kişilerin sözlerine yer verilmiştir. İleri sürülen görüşlerden veya durumlardan hangisi “çoğulcu” demokrasi anlayışı ile bağdaşmaz?

- A) Başbakan (A): Hazırladığımız anayasa değişikliği paketiyle ilgili Mecliste temsil edilen ve edilmeyen bütün partilerin görüşlerini alacağız.
- B) Devlet Bakanı (B): Bu açılımlarla Hükümetimizin amacı, Aleviler, Süryaniler ve Romanlar gibi, toplumda dışlanmış kesimleri de kucaklamaktır.
- C) Anamuhalefet Partisi Grup Başkan Vekili (C): İktidar partisinin çoğunluğuna dayanarak kabul ettiği X kanununun iptali için Anayasa Mahkemesine dava açacağız.
- D) Muhalefet Partisi Milletvekili (D): Sunmuş olduğum bu kanun teklifinin siz sayın TBMM üyeleri tarafından kabul edilmesi, kahveci esnafının derdine gerçekten çare olacaktır.
- E) İktidar Partisi Milletvekili (E): TBMM'nde 360 milletvekilinin oyu ile yapılan bir kanunun, Anayasa Mahkemesini oluşturan 11 hâkim tarafından iptal edilmesi, millet iradesini hiçe saymaktır.

GEREKÇE: Çoğunlukçu demokrasi anlayışı, tek karar verici olarak çoğunluğu gördüğünden, bunu denetleyici nitelikte olan Anayasa yargısını kabul etmez. Diğer şıklar çoğulculuk ile bağdaşır.

9- Referandum türleri dikkate alındığında, 1982 TC Anayasasının 175. maddesinde yer alan referandum, sırasıyla konu, bağlayıcılık ve referanduma gitme yolu bakımından nasıldır?

- A) Kurucu referandum – bağlayıcı – istişari.
- B) Kurucu referandum – istişari – ihtiyari.
- C) Kurucu referandum – bağlayıcı – ihtiyari.
- D) Yasama referandumu – bağlayıcı – mecburi.
- E) Yasama referandumu – istişari – ihtiyari.

GEREKÇE: Referandum anayasa değişikliği ile ilgilidir, hukuki sonuç doğurur ve referanduma getirme Cumhurbaşkanının inisiyatifindedir.

AÇIKLAMA: 1987 tarihli Anayasa Mahkemesi kararına göre Cumhurbaşkanının inisiyatifi sınırlı kabul edilmekle birlikte, burada 175. maddenin lafzına göre cevap verilmesi gerekir.

10- 1992 tarihli Çek Devleti Anayasasına göre:

Çek Devleti, egemen, bütünleşik, demokratik, hukuku gözeten ve insan haklarına dayalı bir devlettir (m. 1). Çek Devletinde devlet başkanı, Senatoya seçilme yeterliliğine sahip vatandaşlar arasından, Parlamento'yu oluşturan Millet Meclisi ve Senatonun birleşik oturumunda, 5 yıllık süre için seçilir. Aynı kişi en fazla iki kez devlet başkanı seçilebilir. Devlet başkanı yaptığı işlemlerden dolayı sorumsuzdur (m. 54-57). Hükümet ise, Başbakan, Başbakan Yardımcıları ve bakanlardan oluşur. Hükümet Millet Meclisine karşı sorumludur (m. 67-68). Yasama görevi parlamentoya aittir. Parlamento 200 üyeden oluşan Millet Meclisi ile 81 üyeli Senatodan oluşur (m. 15-16). Yargı görevi bağımsız mahkemelerce yürütülmektedir (m. 81).

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda Çek Devletinin özellikleri sırasıyla (*şekil – yapı – hükümet sistemi*) nasıl ortaya çıkmaktadır? (Not: Sadece verilen bilgileri dikkate alarak cevaplayınız).

- A) Cumhuriyet – federal devlet – iki meclisli parlamenter sistem
- B) Cumhuriyet – üniter devlet – başkanlık sistemi (sert kuvvetler ayrılığı)
- C) Cumhuriyet – üniter devlet – parlamenter sistem**
- D) Monarşi – federal devlet – meclis hükümeti sistemi
- E) Monarşi – üniter devlet – yarı başkanlık sistemi

GEREKÇE: Devlet başkanı seçimli işbaşına gelir (cumhuriyet), bütünleşik bir devlettir (üniter), devlet başkanı Parlamento tarafından seçilir, hükümet parlamentoya karşı sorumludur (Parlamenter Sistem)

11- Aşağıdakilerden hangisinde yarı-doğrudan demokrasi (yarı temsili hükümet) araçlarına örnek yoktur?

- A) Türkiye’de 4 yılda bir seçimlerin yapılması ve nispi temsil sistemine göre halkın tercihlerinin oransal olarak TBMM’de temsil edilmesi.**
- B) İsviçre’de yüzbin seçmenin federal düzeyde anayasa değişikliği teklif edebilmesi.
- C) ABD’nin bazı eyaletlerinde seçmenlerin %25’inin imzası üzerine temsilcilerin görevinden istifa etmesi veya yeniden seçime gidilmesi (*recall*).
- D) İtalya’da beşyüzbin seçmenin talebinin yürürlüğe girmiş bir kanunun iptali için referandumu zorunlu kılması.
- E) İngiltere’de 1974 yılında “Avrupa Topluluğu”na üyeliğin devam edip etmemesi konusunun başbakan Wilson’un isteği üzerine, danışma amaçlı olarak referanduma götürülmesi.

GEREKÇE: Seçimler yarı-doğrudan değil, temsili demokrasiyle ilgilidir. Diğer şıklar ise yarı-doğrudan demokrasinin araçlarıdır.

12- Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasıyla ilgili olarak aşağıdaki ifade veya durumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Temel hak ve özgürlüklerin düzenlendiği anayasa maddelerinde belirtilen bir özel sebebe dayanmadıkça, hak ve özgürlükler kısıtlanamaz.
- B) Bir hakkın veya özgürlüğün sınırlandırılmasıyla hedeflenen toplumsal yarar ile sınırlama derecesi bir denge içinde olmalıdır.
- C) Olağanüstü hal rejimlerinde temel hak ve özgürlükler kısmen veya tamamen durdurulabilir.
- D) Türkiye’de suçun önlenmesi amacıyla İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelik ile internet üzerinden e-postalar ile MSN konuşmaları kontrol edilebilir.
- E) Çekirdek alan, olağanüstü durumlarda dahi devletin dokunamayacağı, insana özel bırakılan hak ve özgürlük alanıdır.

GEREKÇE: Temel hak ve özgürlükler ancak kanun ile sınırlandırılabilir, yönetmelik ile sınırlandırılmaz.

13- Kanunların anayasaya uygunluk denetimi ile ilgili modeller ve yöntemler dikkate alındığında, aşağıdakilerden hangisi Türkiye’deki sistemi sırasıyla (*model – zamansal – yöntem*) tam olarak ifade etmektedir?

- A) Amerikan Modeli – öncesel denetim – soyut norm denetimi + somut norm denetimi
- B) Amerikan Modeli – sonrasal denetim – soyut norm denetimi + bireysel başvuru yolu
- C) Avrupa Modeli – öncesel denetim + sonrasal denetim – soyut norm denetimi + somut norm denetimi
- D) Avrupa Modeli – sonrasal denetim – somut norm denetimi + bireysel başvuru yolu
- E) Avrupa Modeli – sonrasal denetim – soyut norm denetimi + somut norm denetimi

GEREKÇE: Anayasa Mahkemesi vardır (Avrupa Modeli), sadece kanunlar yürürlüğe girdikten sonra denetlenebilir (sonrasal denetim), hem iptal davası (soyut norm denetimi) hem de itiraz yolu (somut norm denetimi) mümkündür.

14- Seçimlerle ilgili olarak aşağıdaki ifade veya durumlardan hangisi yanlıştır?

- A) Türkiye’de 1954 seçimlerinden sonra Demokrat Parti tarafından CHP’nin çoğunluk sağladığı Malatya ilinin bölünerek, Adıyaman ilinin kurulması bir “Gerrymandaring” örneğidir
- B) Hollanda’da ulusal seçim çevresi uygulandığından, çoğunluk seçim sisteminin kullanılması zorunludur.
- C) Duverger’in “Üç Sosyoloji Kanunu” hangi tür seçim sistemlerinde, hangi tür parti sistemlerinin ortaya çıktığını açıklamaya çalışır.
- D) 5 Aralık 1934 tarihinde yapılan kanun değişikliğiyle, kadınlara milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanınarak, kısıtlı oydan genel oya geçilmiştir.
- E) Türkiye’de uygulanan seçim barajı nedeniyle, seçmenlerin bir kısmının oyu TBMM üye sayısına yansımamaktadır.

GEREKÇE: Ulusal seçim çevresinin uygulandığı ülkelerde, nispi temsil sisteminin kullanılması muhalefetin var olabilmesi için zorunlu olmaktadır.

UYGULAMA SORUSU:

22 Temmuz 2007 Milletvekili Genel Seçimlerinde 794.221 seçmenin geçerli oy kullandığı ve 12 milletvekiline sahip Mersin ilinde, partilerin aldıkları oylar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre hangi parti kaç milletvekili çıkarmıştır? (Not: Türkiye’de genel seçimlerde uygulanan %10 seçim barajını sadece, Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi geçmiştir, diğer partiler barajın altında kalmıştır.)

SN	PARTİ ADI	OY SAYISI
1	AYDINLIK TÜRKİYE PARTİSİ	3.246
2	BAĞIMSIZ TÜRKİYE PARTİSİ	3.401
3	SAADET PARTİSİ	6.746
4	İŞÇİ PARTİSİ	2.662
5	CUMHURİYET HALK PARTİSİ	195.930
6	HALKIN YÜKSELİŞİ PARTİSİ	2.512
7	ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ	1.304
8	GENÇ PARTİ	21.760
9	DEMOKRAT PARTİ	43.457
10	MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ	242.686
11	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ	215.703
12	TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ	1.514

(Kaynak: <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2007MilletvekiliSecimi/KesinSonuclar/mersin.htm>)

PARTİ	MİLLETVEKİLİ SAYISI	PARTİ	MİLLETVEKİLİ SAYISI	PARTİ	MİLLETVEKİLİ SAYISI
ATP	---	CHP	4	DP	---
BTP	---	HYP	---	MHP	4
SP	---	ÖDP	---	AK P	4
İP	---	GP	---	TKP	---

SIRA	OY SAYISI	SIRA	OY SAYISI	SIRA	OY SAYISI
1	242.686	5	107.851	9	65.310
2	215.703	6	97.965	10	60.671
3	195.930	7	80.895	11	53.925
4	121.343	8	71.901	12	48.982

PARTİ	1	2	3	4	5	6	7	8
MHP	242.686	121.343	80.895	60.671	48.537	40.447	34.669	30.335
AKP	215.703	107.851	71.901	53.925	43.140	35.950	30.814	26.962
CHP	195.930	97.965	65.310	48.982	39.186	32.655	27.990	24.491

TARTIŞMA SORUSU: Türkiye’de 22 Temmuz 2007 Genel Seçimlerinden sonra 60. TC Hükümeti’nin kurulmasıyla, Türkiye’de sivil anayasa tartışmaları başlamıştır. Sivil anayasa fikrine göre, toplumun ihtiyaçlarını tam olarak karşılamayan 1982 tarihli TC Anayasası tümünden kaldırılarak yerine yepyeni ve sivil bir anayasa konmalıdır. Asli ve tali kurucu iktidar kavramları ile mevcut anayasal hükümleri göz önünde bulundurarak, mevcut TBMM’nin (23. Dönem Yasama Meclisi) 1982 Anayasasını tümüyle ilga ederek, yerine yeni bir anayasa koyup koyamayacağını tartışınız.

Asli kurucu iktidar hukuk boşluğunda ortaya çıkan, herhangi bir hukuka ve sınırlamaya bağlı olmaksızın, yeni bir anayasa yapma gücüdür. Tali kurucu iktidar ise, kendisini bağlayan bir anayasa bulunan ve bu anayasayı, anayasanın koyduğu çerçeve ve usulde değiştirebilen güçtür. 23. Dönem Yasama Meclisi, mevcut 1982 Anayasasına göre seçilmiştir ve bu anayasa ile bağlıdır. Dolayısıyla Anayasanın değiştirilemez maddeleriyle kayıtlanmıştır (AY, m. 4). Anayasanın ilk dört maddesi dışında bütün maddelerini, 175. maddede öngörülen usuller çerçevesinde değiştirebilir, hatta bu maddeyi bile değiştirebilir. Buna karşın, ilk dört maddeyi değiştiremeyeceğinden, yapılanın yeni bir anayasa olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

**CEVAPLARINIZI LÜTFEN YUKARIDAKİ BİLGİLER
DOĞRULTUSUNDA KONTROL EDİNİZ....**

Veysel DİNLER
Öğretim Görevlisi
+90 364 2257700-1457
veyseldinler@hitit.edu.tr
<http://web.hitit.edu.tr/veyseldinler>
www.veyseldinler.com

Hitit Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü
TOKİ Yerleşkesi 19030
Çorum/TURKEY

Posta/for correspond: PK 45 Çorum/TR